

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«ЕКОЛОГІЯ ЛЮДИНИ»

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Код і найменування спеціальності	101 Екологія
Тип і назва освітньої програми	ОП Екологія
Курс, семестр	2 курс, 3 семестр
Обсяг і форма семестрового контролю з навчальної дисципліни	Кількість кредитів ЄКТС – 5,0 Загальна кількість годин – 150, із яких: лекцій – 26 год., практичних занять – 24 год. Форма семестрового контролю – екзамен
Мова(и) викладання	Державна
ННІ / факультет, кафедра	Навчально-науковий інститут агротехнологій, селекції та екології Кафедра екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля
Контактні дані розробника(ів)	Диченко Оксана Юріївна, кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля, e-mail: ksenijadichenko84@ukr.net
МІСЦЕ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ В ОСВІТНІЙ ПРОГРАМІ	
Статус навчальної дисципліни	Обов'язкова
Передумови для вивчення навчальної дисципліни	Дисципліни «Загальна екологія»
Компетентності	Загальні: -знання та розуміння предметної області та професійної діяльності. -здатність до адаптації та дії в новій ситуації. Фахові: -здатність до оцінки впливу процесів техногенезу на стан навколишнього середовища та виявлення екологічних ризиків, пов'язаних з виробничою діяльністю. -здатність щодо використання системного підходу при розробці заходів щодо зменшення техногенного навантаження на території та здоров'я людей.
Програмні результати навчання	- Зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя. - Уміти виявляти та оцінювати екологічні ризики та еколого-економічні збитки за забруднення довкілля та розробляти рекомендації щодо зменшення техногенного навантаження на території та здоров'я людей.

РОЛЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНИХ НАВИЧОК (SOFT SKILLS)

ОК передбачає набуття загальних компетентностей та комплексу соціальних навичок (soft skills), притаманних сучасному фахівцю: здатність до абстрактного мислення, пошук та аналіз інформації, спілкування з представниками інших професійних груп, робота в науковому контексті, долучення до професійної діяльності тощо.

Формуванню навичок soft skills в межах освітньої компоненти сприяють сучасні методи й прийоми навчання, де ведеться робота в команді, що мотивує здобувачів вищої освіти до ініціативності, креативності, уміння управляти конфліктами, діяти соціально відповідально та свідомо, самоорганізації, виховання потреби систематичного оновлення своїх знань для їх практичного застосування, формування умінь організаторської діяльності. Соціальні навички формуються також і під час проведення студентських наукових конференцій, участі у засіданнях гуртків, круглих столах, громадських заходах тощо.

Мета вивчення навчальної дисципліни

Формування у здобувачів науково-теоретичних знань і практичних навичок щодо взаємодії людини з довкіллям; вивчення впливу природних та антропогенних чинників зовнішнього середовища на функціонування людського організму; опанування знань щодо фізіологічних механізмів адаптації людини до умов навколишнього середовища.

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Екологія людини як наука
Тема 2. Еволюція взаємодії людини і природи.
Тема 3. Соціально-демографічний аспект екології людини.
Тема 4. Адаптація людини до умов навколишнього середовища.
Тема 5. Вплив природних факторів навколишнього середовища на здоров'я людини.
Тема 6. Вплив на здоров'я людини антропогенних екологічних чинників.
Тема 7. Валеологічні аспекти здоров'я та довголіття.

Методи навчання і викладання

Словесні методи: лекція, розповідь-пояснення; бесіда.
Наочні методи: ілюстрування та спостереження.
Практичні методи: практичні роботи, робота з науковою літературою (конспектування, тезування).
Самостійна робота без контролю викладача: завдання самостійної роботи.
Методи з розвитку соціальних навичок: презентації, доповіді, робота в команді.

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Схема нарахування балів, шкала та критерії оцінювання результатів навчання

Забезпечення об'єктивності оцінювання здобувачів вищої освіти здійснюється шляхом застосування накопичувальної системи нарахування балів оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з кожної теми освітнього компоненту впродовж семестру та достовірної фіксації результатів оцінювання у журналі обліку аудиторної навчальної роботи та завершується екзаменом із занесенням у відомість обліку успішності.

Схема нарахування балів, шкала та критерії оцінювання результатів навчання наведені у Додатку до силабусу.

ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

- <i>щодо термінів виконання та перескладання</i>	<i>Поточний контроль</i> здійснюється під час проведення практичних занять із метою перевірки рівня засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу, підготовленості до виконання конкретних завдань і виконання самостійної роботи. Поточне оцінювання має забезпечити ефективний зворотний зв'язок для здобувача вищої освіти та надати йому можливість використовувати отримані результати для покращення своїх показників під час наступного оцінювання. <i>Семестровий контроль</i> проводиться у формі екзамену за розкладом згідно з графіком навчального процесу. Здобувач вищої освіти може бути недопущеним до семестрового контролю з навчальної дисципліни у разі набрання кількості балів менше ніж межа незадовільного навчання на дату семестрового контролю. Здобувачу вищої освіти, який одержав під час екзаменаційної сесії незадовільну оцінку (FX) або не був допущений до семестрового контролю, дозволяється ліквідувати підсумкову академічну заборгованість. Ліквідація здобувачем підсумкової академічної заборгованості здійснюється згідно з графіком ліквідації підсумкової академічної заборгованості. Здобувач вищої освіти, який одержав під час семестрового контролю оцінку F за ЄКТС, проходить повторне вивчення навчальної дисципліни за індивідуальною програмою. <i>Повторне проходження контрольного заходу</i> для ліквідації підсумкової академічної заборгованості допускається не більше двох разів із кожної навчальної дисципліни: один раз викладачеві, другий – комісії, яку формує директор навчально-наукового інституту, за участю викладачів відповідної кафедри. Отримана оцінка у разі другого повторного проходження контрольного заходу є остаточною. Повторне проходження контрольного заходу для підвищення позитивної оцінки з навчальної дисципліни здійснюється тільки один раз із дозволу першого проректора на підставі заяви здобувача вищої освіти. Кількість навчальних дисциплін, які можна перездати здобувачу вищої освіти за весь період навчання, не повинна перевищувати чотирьох. Оцінка, отримана під час перездачі, є остаточною і не підлягає оскарженню.
- <i>щодо академічної доброчесності</i>	Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.
- <i>щодо відвідування занять</i>	Навчання здобувачів вищої освіти, що передбачає проведення навчальних занять згідно розкладу упродовж навчального року передбачає їх безпосередню участь в освітньому процесі. Відвідування здобувачами вищої освіти всіх видів навчальних занять є обов'язковим. Відмітка про відвідування занять здобувачами здійснюється в журналі обліку аудиторної навчальної роботи викладача.

- <i>щодо зарахування результатів неформальної / інформальної освіти</i>	На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті перед опануванням даної освітньої компоненти. Особливості неформального / інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.
- <i>щодо оскарження результатів оцінювання</i>	Після оголошення результатів поточного або семестрового контролю здобувач освіти має право звернутися до викладача з проханням надати роз'яснення щодо отриманої оцінки. У разі неможливості спільного врегулювання ситуації здобувач вищої освіти має право оскаржити результати контрольних заходів. Підставами для оскарження результату оцінювання можуть бути: недотримання викладачем системи оцінювання, вказаної у робочій програмі навчальної дисципліни, необ'єктивне оцінювання та/або наявність конфлікту інтересів, якщо про його існування здобувачу вищої освіти не було і не могло бути відомо до проведення оцінювання. Результат оцінювання може бути оскаржений не пізніше наступного робочого дня після його оголошення. Для оскарження результату оцінювання здобувач вищої освіти звертається з письмовою заявою до директора навчально-наукового інституту, яку розглядає апеляційна комісія, сформована розпорядженням декану факультету. Апеляційна комісія протягом трьох робочих днів ухвалює рішення про наявність або відсутність підстав оскарження результату оцінювання. Присутність здобувача вищої освіти на засіданнях апеляційної комісії є обов'язковою. Висновки апеляційної комісії оформляються відповідним протоколом і доводяться до відома здобувача вищої освіти і викладача. Результатом розгляду апеляції є прийняття апеляційною комісією одного з двох рішень: попередня оцінка знань здобувача вищої освіти відповідає рівню досягнення результатів навчання і не змінюється або попередня оцінка знань здобувача вищої освіти не відповідає рівню досягнення результатів і здобувач заслуговує іншої оцінки (вказується нова оцінка відповідно до чинної в Університеті шкали оцінювання результатів навчання). За результатом апеляції оцінка результатів навчання здобувача вищої освіти не може бути зменшена.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні

1. Білявський Г.О., Бочковська Т.Ю. Екологія людини: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 256 с.
2. Руденко Л.Г., Шевченко І. В. Екологія людини: підручник. Харків: Право, 2023. 312 с.
3. Скаун М.П. Гігієна та екологія: підручник. Київ: Медицина, 2020. 480 с.
4. Трофимова І.О. Екологія людини: навч. посіб. Черкаси: ЧДТУ, 2022. 174 с.
5. Єгорова О.В. Екологія людини: підручник. Київ: КНУ ім. Тараса Шевченка, 2023. 328 с.

Допоміжні

- 1.Профілактика порушень адаптації молоді до повсякденних стресів і кризових життєвих ситуацій: навч. посіб. /Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології; за наук. ред. Т.М. Титаренко. К.: Міленіум. 2011. 272 с.
- 2.Залеський І.І., Клименко М.О. Екологія людини: Підручник. Рівне. 2013. 385 с.
- 3.Кириєнко Т.В. Екологія людини. Вінниця: ПП «Друкарня «Твори»». 2015. 176 с.
- 4.Плаксієнко І.Л. Екологія людини: особистісна складова. Полтава: Смірнов А.Л. 2018. 212 с.
- 5.Соломенко Л.І. Екологія людини. К.: Центр учбової літератури. 2016. 120 с.
- 6.Хаєцький Г.С. Екологія людини. Вінниця: ФОП «Корзун Д.Ю.». 2014. 306 с.
- 7.Хоменко П.В., Фастовець А.В. Методи діагностики функціонального стану організму у фізичній реабілітації, фізичній культурі та спорті: навч. посібник. Полтава: ФОП Болотін. 2014. 272 с.
- 8.Кириєнко Т.В. Екологія людини: курс лекцій. Вінниця: ПП «Друкарня «Твори»», 2015. 176 с.
- 9.Методики вивчення повсякденного стресу і способів розв'язання кризових життєвих ситуацій / О. Я. Кляпець, Б. П. Лазоренко, Л. А. Лепіхова, В. В. Савінов; за ред. Т. М. Титаренко. К. : Міленіум, 2009. 120 с.
10. Некос А.Н., Багрова Л.О.,Клименко М.О. Екологія людини: Підручник. Х.:ХНУімені В.Н.Каразіна, 2007. 346 с.
11. Петрук, В.Г., Турчик П.М., Бобко О.О. Екологія людини. Ч.1: навч. посіб. Вінниця: ВНТУ, 2011. 148.
12. Писаренко П.В., Самойлік М.С., Диченко О.Ю., Середа М.С., Погосян А.А. Медико-біологічна та токсикологічна оцінка використання біопрепаратів у землеробстві/Вісник ПДАА. 2021. № 1. С. 187-196.
13. Писаренко П.В., Самойлік М.С., Диченко О.Ю. Estimation of resource-ecological safety in the region: methodical and methodological aspects. Таврійський науковий вісник. Серія: Сільськогосподарські, 2024. Вип. №136. С. 322–329.
14. Pavlo Pysarenko, Maryna Samojlik, Viktor Pysarenko, Ivan Mostoviyak, Anna Taranenko, Serhiy Taranenko, Oksana Dychenko, Vyacheslav Lastovka, Dmytro Husinsky. Assessment of Landfills and their Impact on the Soil: a Local Study in Ukraine. Rocznik Ochrona Środowiska. 26, 178-186. doi.org/10.54740/ros.2024.019. Scopus.
15. Писаренко П.В., Самойлік М.С., Диченко О.Ю. Цьова Ю.А. Екотоксикологічна оцінка впливу звалищ твердих побутових відходів на прилеглі агроценози. Вісник ПДАА. Полтава, 2022. №2. 149-156. С.
16. Pavlo Pysarenko, Maryna Samojlik, Maryna Galytska, Oksana Dychenko, Vladyslav Shpyrna, Lastovka Vyacheslav, Husinsky Dmytro, Oleksiy Zhylin. Using of probiotics and associated formation water as a basic fertiliser. Journal of Ecological Engineering, 2025, 26(5), 301–309 https://doi.org/10.12911/22998993/201384. Scopus

Інформаційні ресурси

1. Залеський І.І., Клименко М.О. Екологія людини [електронний підручник]. Режим доступу: https://pdf.lib.vntu.edu.ua/books /Zeleskiy_2005_288.pdf.
2. Основи екології людини. [електронний підручник]. Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Solomenko_Liudmyla/Ekolohiia_liudyny.pdf.
3. Екологія, право, людина. Режим доступу: <https://epl.org.ua/>.
4. Екологія людини – галузь сучасної науки. Режим доступу: <http://library.kr.ua/orhus/ecol.html>.
5. Юрочко Т., Бубенчикова С. Реформування та розвиток системи охорони здоров'я в Україні. Режим доступу: URL: https://rpr.org.ua/wpcontent/uploads /2019/04/Fin_11.Toronto_Ohorona_zdorovya.pdf.
6. Щодо пріоритетних напрямів вдосконалення вітчизняної сфери охорони здоров'я: аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень. Київ, 2012. Режим доступу: URL: <http://old2.niss.gov.ua/articles/480>.

Реквізити затвердження

Затверджено на засіданні кафедри екології, збалансованого природокористування на захисту довкілля від 01 вересня 2025 року № 1

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми/Форма семестрового контролю	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти			Разом
	виконання вправ на практичних заняттях	виконання завдання самостійної роботи	екзамен	
<i>Тема 1. Екологія людини як наука</i>	-	-	-	-
<i>Тема 2. Еволюція взаємодії людини і природи.</i>	10	-	-	10
<i>Тема 3. Соціально-демографічний аспект екології людини.</i>	10	4	-	14
<i>Тема 4. Адаптація людини до умов навколишнього середовища.</i>	10	4	-	14
<i>Тема 5. Вплив природних факторів навколишнього середовища на здоров'я людини.</i>	10	4	-	14
<i>Тема 6. Вплив на здоров'я людини антропогенних екологічних чинників.</i>	10	4	-	14
<i>Тема 7. Валеологічні аспекти здоров'я та довголіття.</i>	10	4	-	14
Екзамен	-	-	20	80
Разом	60	20	20	100

Усі форми контрольних заходів повинні містити шкалу та критерії оцінювання результатів навчання

Шкала та критерії оцінювання практичних занять

Кількість балів	Критерії оцінювання
9-10	Відмінне виконання практичної частини роботи та вільне знання теоретичної частини практичної роботи.
7-8	Достатнє виконання практичної частини роботи з невеликою кількістю неточностей, та знання теоретичної частини практичної роботи.
5-6	В цілому правильна робота з незначною кількістю помилок та поверхневе знання теоретичної частини практичної роботи
1-4	Виконання практичної частини роботи задовольняє мінімальним критеріям, відсутні відповіді на питання теоретичної частини практичної роботи, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів.

Шкала та критерії оцінювання самостійної роботи

<i>Кількість балів</i>	<i>Критерії оцінювання</i>
3-4	Здобувачем надана повна відповідь на завдання (не менше 90% потрібної інформації).
1-2	Здобувачем надана коротка відповідь на завдання із суттєвими помилками (менше 30% потрібної інформації).

Шкала та критерії оцінювання екзамену

<i>№ п/п</i>	<i>Кількість балів</i>	<i>Критерії оцінювання</i>
Теоретичне питання № 1	0-3	Механічне відтворення матеріалу зі значними помилками, відповідь містить стилістичні та граматичні помилки
	3-4	Свідоме і повне відтворення матеріалу з незначними помилками, дещо порушена логічність, виклад матеріалу достатньо обґрунтований, відповідь правильна.
	5	Виклад матеріалу обґрунтований, знання матеріалу глибокі, присутня особиста думка і критичний аналіз, відповідь вірна.
Теоретичне питання № 2	0-3	Механічне відтворення матеріалу зі значними помилками, відповідь містить стилістичні та граматичні помилки
	3-4	Свідоме і повне відтворення матеріалу з незначними помилками, дещо порушена логічність, виклад матеріалу достатньо обґрунтований, відповідь правильна.
	5	Виклад матеріалу обґрунтований, знання матеріалу глибокі, присутня особиста думка і критичний аналіз, відповідь вірна.
Теоретичне питання № 3	0-3	Несвідоме, механічне відтворення теоретичного матеріалу, присутні значні помилки, використання невірної методики розрахунків, наявність арифметичних помилок
	4-7	Свідоме і повне відтворення матеріалу з незначними помилками, дещо порушена логічність, виклад матеріалу достатньо обґрунтований, відповідь правильна
	8-10	Виклад матеріалу обґрунтований, знання матеріалу глибокі, присутня особиста думка і критичний аналіз, відповідь вірна.
<i>Всього (максимальна)</i>	<i>20</i>	